

Els Plans

Santa Maria d'Oló

Ubicació

Comarca:	Moianès
Lloc/Adreça:	Al sector sud-oest del terme municipal
Emplaçament	Carretera local des d'Oló cap a Sant Joan d'Oló uns 3.800 m i trencall a sud-oest 400 m
Alçada:	567

Coordenades:

Latitud:	41.85415
Longitud:	2.01275
UTM Est (X):	418051
UTM Nord (Y):	4634054

Classificació

Número de fitxa	08258-122
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Conjunt arquitectònic
Segle	XIV-XX
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Accés	Fàcil
Ús actual:	Residencial
Titularitat	Privada
Titular:	08258A011001230000AQ
Autoria de la fitxa	Jordi Piñero Subirana
Data de registre de la fitxa:	dj., 23/01/2020 - 01:00

Descripció

Masia de grans dimensions, d'origen medieval, emplaçada en un extrem de l'altiplà del Serrat de les Tosqueres i prop del nucli de Sant Joan d'Oló. Consta d'un gran cos residencial de planta quadrada (de

planta baixa més un pis i golfes) que té adossada a ponent la casa dels antics masovers i al nord un gran cobert. L'aspecte actual, que és el d'un gran casal força uniforme, el va adquirir al segle XIX, quan els Plans era la masia més important de la zona. Originàriament era més petita i ocupava la part central. Al segle XVII (entorn de 1684 segons una inscripció) es va ampliar cap a llevant i segurament també per la part posterior, i ja a la dinovena centúria es van bastir tres galeries laterals (a est, sud i oest) conformades per sèries d'arcs rebaixats. En aquest moment també es van obrir algunes portes per accedir a aquestes galeries, fetes amb una tècnica de pedra picada que ja és pròpia del segle XIX. Aquesta última reforma va canviar també la distribució interior de la casa, i la va dotar de l'actual façana principal, encarada a migdia. Actualment aquesta façana compta amb dos nivells d'arcades i un porxo a la planta baixa, però abans també hi havia arcades al nivell de les golfes.

L'interior de la casa ha conservat molt bé la tipologia tradicional i una ambientació de caire pairalista que li va donar l'anterior propietària, Montserrat Maranges. La casa dels masovers és una edificació força més petita, de planta rectangular i de dues plantes. A finals del segle XX va ser objecte d'una reforma important quan es va anular el portal que tenia a migdia, les finestres es van modificar i les parets es van pintar de blanc, igual que les de la casa principal. Això acaba de conferir al conjunt un aspecte molt uniforme.

Observacions:

Inclusa al Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable de Santa Maria d'Oló amb el num. 21 (Pla Especial Urbanístic 2011)

Informació oral facilitada Jaume Maranges Arias, Pere Mas Casanovas i Conxita García (de ca la Mestra)

Inscripció en una llinda de llevant: 1684

Història

Aquest mas és d'origen medieval i la primera notícia que en coneixem és del 1394, quan en un llistat dels veïns que es reuniren per tractar de la redempció dels drets senyorials del terme d'Oló hi consta Pere Antic dels Plans; cal suposar que era el cap de casa d'aquest mas, que pertanyia a la parròquia de Sant Joan d'Oló. En el fogatge de 1515 hi consta el mas Plans, i en el de 1553 hi consta un tal Pere Pla. Es pot deduir, doncs, que la família Plans eren els propietaris de la masia almenys des del segle XIV. Al llarg dels segles següents el mas es va consolidar i la casa es va ampliar, sobretot al segle XVII. Probablement ja des d'antic, posseïa amplis terrenys, especialment cap al sud fins a la Casa Nova del Tonet, i com a peça separada tenia el mas de Torrecogussa. També havia posseït el Soler, fins que es va vendre el 1962.

Al segle XIX els Plans es va convertir en el principal mas de la zona. Durant la segona guerra carlina o Guerra dels Matiners va tenir un paper destacat. El 1848 s'hi va construir una torre de la xarxa de telegrafia òptica. Era una torre quadrada que estava ubicada a l'angle SW de la casa. En esfondrar-se aquesta torre es va optar per construir-ne una de nova a Avinyó (Torre dels Soldats), amb una accessibilitat més bona i conservant les òptiques visuals amb les torres anterior i posterior (PERARNAU; LEN, 2004: 114). És probable que en el moment d'instal·lar-hi la torre el mas estigués abandonat o que hagués estat objecte d'algun assalt en el decurs de la guerra. Per defensar la posició es van obrir algunes espitlleres a les parets de l'edifici i es va construir un torricó a un dels angles per tal de transformar el mas en una casa forta (FIERRO, 2013: 19).

Des de l'inici del segle XIX els Plans va impulsar el sorgiment de noves casetes en terres de la seva propietat prop de l'església parroquial de Sant Joan d'Oló, afavorint així la creació d'un nucli més o menys agrupat de masoveries que quedaven sota el seu domini. Són les cases de cal Fuster (del 1799, segons la inscripció d'una llinda), cal Po i ca l'Abellar. Per tot això la família Plans tenia una gran influència a la parròquia de Sant Joan d'Oló. El 1917 es van fer les obres d'una nova escola mitjançant subhasta pública. Segons la tradició oral, la família Plans n'haurien estat els principals promotors tot cedint els terrenys i el

material, mentre que els masovers de la zona hi haurien contribuït posant-hi ma d'obra. A la masia es conserven els retrats en pintura d'un dels matrimonis Plans. És una bona representació de l'estatus social que va aconseguir aquesta família.

Durant la Guerra Civil, el 1936 l'Ajuntament acordà la confiscació d'aquest i altres masos del municipi. En aquest segle la família Plans ja vivia fora, com a rendistes; tenien molts pisos a Cornellà i també una fàbrica de sabons, anomenada Sabons Elisenda. Tot i això, venien a la casa pairal tot sovint. A mitjans de segle XX el propietari era Francisco Plans, casat amb una dona de cognom Fígols. Van tenir diversos fills. L'hereu va ser Albert Plans Fígols, que continuava sovintejant els Plans. Una germana seva, M. Assumpta, pels volts de la dècada de 1970 es va casar amb Josep Llonch Arquer, pertanyent a una família de potentats industrials de Sabadell que s'havien establert a Sant Joan d'Oló; concretament a la casa llavors anomenada cal Llonch i actualment Armenteres de Dalt. Segons es diu, aquesta generació no va saber mantenir el patrimoni i tant els Llonch com els Plans van acabar arruïnats. Així, a causa dels deutes la masia dels Plans va passar a mans de la família Heredia, d'ètnia gitana. En aquesta època es devia ampliar el cobert posterior. El 1985 va comprar la finca Montserrat Maranges, casada amb Joan Ricart, de Sabadell. La va tenir força anys i la va ambientar al seu gust, que és tal com s'ha conservat; també va reformar la casa dels masovers, que llavors encara hi vivien. Montserrat va llegar la masia als seus nebots: Miquel i Jaume Maranges Arias.

Bibliografia

FERRER, Llorenç; PLADEVALL, Antoni i altres (1991). "Oló als temps medievals", "Època moderna i contemporània", Oló, un poble, una història. Associació Castell d'Oló, Santa Maria d'Oló, p. 63, 72, 107.

FIERRO, Xavier (2013). Avinyó. Torre dels Soldats, Memòria de l'excavació arqueològica realitzada l'any 2013, p. 18-26.

PERARNAU, Jaume; LEN, Lluís (2004). La telegrafia òptica a Catalunya. Rafael Dalmau Editors, p. 114.

SOLÀ BACH, Sebastià (2011). Pla Especial Urbanístic del Catàleg de masies i cases rurals en sòl no urbanitzable. Municipi de Santa Maria d'Oló, fitxa núm. 21.

